Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий“ редакций.

20 майыште школлаште проверочный ден выпускной испытаний тӱҥалын

Йошкар-Ола 7-ше номеран школын 5-ше „А“ классыште географий дене испытаний. Снимкыште: Рая Долматова географий дене отвечатла. Воктенже туныктышо В. Г. Кремнев.

Испытанийын первый кечыже

20-шо май. Школа воктен луымышо классыште тунемше-шамыч чумырген шогалыныт. Нуно таче руш литература дене испытанийым сдатлаш тӱҥалыт.

— Мый руш литература дене ик ганат „отлично“ деч моло отметкым налын омыл. Тиде мыйын эн йӧратыме предметем. Шушаш тунемме ийлан обязательно институтыш — литературный факультетыш тунемаш пурем, — манеш отличник Мамуткин Василий.

Вот 6-шо классыште тунемше Плотникова Лида ден Клотунова Валя ала мом пеш кутырат.

— Валя,—манеш Лида,—кузе шонет, тунемме ий мучко географий дене эре отлично тунем толынам, а таче иктаж палыдыме йодыш верештеш. Тунам кузе лийман?

— Тылат палыдыме йодыш? Уке, тылат огыл, а вот мылам лийын кертеш. Шарнет, Лида, ик гана хорошом велэ налынам ыле,—ойла Валя.

— Ну-ну, Валя, чарне, тый эре тыге ойлет, а шкежё эре „отлично“ отметкым налат.

Звонок. Чыланат классыш вашкат.

6-шо „Б“ класс. Тыште таче географий дене испытаний лийшаш. Туныктышо Гурий Иванович да ик ассистент пурат. Класс шогалын здоровитла. Гурий Иванович эн овычак испытанийым кузе эртарыме нерген эше ик гана ушештарыш. Варажым туныктышо Виноградов Анатолийым ӱстел деке ӱжыктыш.

Изиш лиймек билетым Назарова Зоя налеш. Тудо тунемме ий мучко географий дене посредственно велэ тунемын. Но испытанийлан чот ямдылалтын. Тудлан отличница Клотунова Валя кӱрылтде полшен шоген. Зоян билетыштыже кум йодыш уло.

Зоя йодыш-шамычым кок гана лудын лекте. Чыла йодыш - шамычланат пеш раш да чын вашмутым пуыш.

Карта воктене Домрачева Клава. Тудо Азийын кушто улмыжым, южный Америкыште могай государство - шамыч улмым, Францийын промышленностьшо йодыш-шамычлан раш вашмутым пуыш. Клава ончычат эре отлично тунемын, испытанийыштат „отлично“ отметкым нале.

Ан. Бик.

Йошкар-Ола район,
Цибикнур средний школа.

Нунын тунеммышт дене гордитлем

Йошкар-Ола 4-ше номеран неполный средний школышто 7-ше „А“ классыште тунемше Петухова Галя, Гетманова Люся, Стариков Юра эреак сайын тунемыныт. 7-ше „А“ классын ударникышт улыт. Нуно классын да школын честьше верч чот кучедал шогеныт. Уроклан сайын ямдылалтыт ыле, мӧнгӧ пумо пашам жапыште да сайын шуктен толыныт. Дисциплинышт сай. Адак тунеммаште шенгелан кодшо йолташыштлан эреак полшат. Теве Стариков Юра Митрофанов Володялан алгебра дене полшен, тыге Володя моло йолташыжге тым поктен шуын.

Галя, Люся да Юра проверочный испытанийлан сайын ямдылалтыныт.

20-шо майыште 7-ше „А“ классыште руш йылме предмет дене мый письменный испытанийым эртарышым. Галя ден Люся диктантым арун да йоҥылыш деч посна возеныт, отлично отметкым налыныт. Юрат сайын возен.

Мый Галя ден Люсян да Юран сайын тунеммышт дене гордитлем, нуно чыла предмет денат испытанийым отлично сдатлат, манын ӱшанем.

Яндулова Мария Алексеевна.

7-ше „А“ классын классный руководительже.

Йошкар-Ола 9-ше номеран средний школын 8-ше „Б“ классыште физика дене письменный испытаний. Снимкыште: (шолаште) туныктышо Матвеева Н. А., (пурлаште) Камаевская А. Н. йопросан билетым налеш.

Фото М. Чуршуковын.

„Отлично“ отметкым налыныт

Эр. Жап кандаш шагатыш велэ каен гынат, 1-ше номеран школышто тунемше йоча-шамыч пайрем вургемым чиен, мутланенмутланен школыш толыт.

Звонок йӱк шергылте. Йоча-шамыч чыланат шке класслашкышт пурат. Лач 9 часлан 4-ше классыш руш йылмым туныктышо Клавдия Михайловна толын пурыш. Йоча-шамыч чыланат тудын дене шыргыжалын здоровитлыч.

— Йоча-шамыч, таче те диктантым возаш тӱҥалыда. Ончыч мый тыланда текстым лудын пуэм, а те тудым внимательно колыштса,—манеш Клавдия Михайловна.

Йоча-шамычат туныктышын лудмыжым сайын колыштыт.

— Ынде возыза, — каласыш тудо. Йоча - шамыч вашкыдегызе возаш тӱҥальыч. Испытаний пытымек, йоча-шамычын пашаштым погымо.

Классыште ассистент да туныктышо Клавдия Михайловна кодыч, нуно йоча-шамычын пашаштым ончаш тӱҥальыч. Клавдия Михайловна ончычак Осипов Игорьын пашажым налят ончен лекте. — Ик ошибкат уке! Вот молодец! А мый тудын верч волноватленам!? — мане тудо. Клавдия Михайловна ручкам налын, йошкар чернила дене „отлично“ манын возен шындыш да ассистентлан Игорьын пашажым шуйыш. Ассистент тудын пашажым налын сайын ончен лекте да „отлично“, манын йошкар чернила дене возен шындыш. Тугак Баронова Муза пашам отлично шуктен. Игонина Реван, Баронова Иннан пашашт пеш сай ылыч.

41 тунемше йоча-шамыч гыч 17 тунемше отличнолан, 17 хорошолан, 7 тунемше посредственнолан возеныт.

Ник. Кожаев.

ЗАПАДНЫЙ ЕВРОПЫШТО САР

Германский информационный бюро Германский армийын Верховный командованийжын тыгай сводкыжым увертара: „17 май эрдене германский авиаций успешный действийым ыштен. Германийын 6 истребителян эскадрилийже бельгийский фронтышто английын „Бленхейм“ типан 13 самолетшым волтен шуэн.

Тиде кучедалмаште Германий ик самолетымат йомдарен огыл. Дюнкерк портышто (Франций) бомбын логалмыже дене ик эсминец вӱд йымак волен каен да крейсер ден торговый пароход-шамыч чот сусыргеныт“.

* * *

Пытартыш шым кечыште Германийын Голландийым шупшын налмекше западыште положенийже утларак саемын. Германский фронтын у линийже Английын серже деч торашт огыл. Англий ваштареш авиацийлан успешно кучедалашыже сай позицийым ыштыме.

Английын колонийлаштыже йоча-шамычлан силом пашам ыштыктат. Снимкыште: ковяк племя гыч улшо (Бирма) йоча-шамыч рисым погат.

* * *

Северный Бельгийыште германский войска-шамыч Антверпеныш пуреныт. Виян кредалмаш деч вара Малин ден Лувен ола-шамычым налме, Брюссель кредалмаш деч посна сдатлалтын.

Любеж деч югыштырак германский бронечасть-шамыч французский пограничный укреплений - шамычым кӱрлыныт, кок неприятельский дивизийым шалатеныт. Седан деч югыштырак германский войска-шамыч у районшамычым руалтен налыныт.

17 майыште союзникшамычын авиаций 108 самолетым йомдарен, тышеч 53 самолетым воздушный кредалмаште пытарыме. 26 германский самолет шке базышкыже пӧртылын огыл.

Снимкыште: Йошкар-Ола 1-ше номеран школын 4-ше „А“ классыште тунемше-шамыч руш йылме дене диктантым возат. Ончыл радыште: (шола гыч пурлашке) Рева Игонина, Таня Савосина.

47

Шукерте огыл Морко средний школышто йоча-шамычын творчествыштым ончымаш эртен. **Снимкыште:** Морозова Нина, Николаева Дария, Буркова Валя, Ильина Зоя марла курштат.
Фото Димитриевскийын.

Йоча-шамычын творчествыштым ончымаш

ЙӦРАТЫМЕ МУРЫНА

Морко средний школысо йоча-шамычын творчествыштым ончымаште, ме, ныл ӱдыр-шамыч Йошкар-Ола районышто курштымо семын курштенна. Тиде курштымаш калыклан пеш келшен. Тылеч посна ме олимпиадыште у муро-шамычым мурен пуышна. Теве везе композитор Петр Николаевич Николаевын возымо „Шӱшкалтен колтена“, „Зинуш“ (мутшо Ф. Федоров ден Ан. Бикын), „Куршталте, йолташем“, „Марийский марш“ да тулеч моло муро-шамычым куанен колыштыч. Нуным ме кугу переживаний дене муренна. Ме Петр Николаевичын вуйлатымыже денак районный смотрышто выступатлаш тӱҥалына. Тудо мыланна творческий пашанам виянгдаш эреак полшен шога.

Морозова Нина, Ильина Зоя, Николаева Тайра, Буркова Валя.

Морко средний школа, 9-ше „А“ класс.

Куанен выступатлышна

Всесоюзный йоча творчествын олимпиадыжым эрташ пунчалме деч вара, ме чыланат тиде пашашке ушнышна. Мый Сергеева Катя йолташем дене коктын олимпиадылан сай номер-шамычым ямдылаш тӱҥална.

Шукерте огыл ме школьный олимпиадыште выступатлышна.

Мый колхозница, а Катя колхозник лийын выступатлышна. Костьюмна пеш келшыше ыльыч. Тиде костьюм денак ме коктын „Акулина, что ты, что ты?“ мурым мурен, танцоватленна. Тиддеч посна „Я читала Ленина, я читала Сталина“ частушкым мурен курштенна. Нине муро-шамыч шемер-шамычын пиалан илышыштым ончыктат.

Хорошавина Люся,
Морко средний школа, 5-ше „Б“ класс.

ХУДОЖНИЦА ЛИЯМ

Ик гана мемнан школышто тунемше-шамычын пеш интересный погынымашышт эртыш. Тунам йоча творчествым ончымо олимпиадылан ямдылалташ кӱлмӧ нерген кутырышна. Южо йолташ-шамыч мурым тунемаш; декламацийым сылнын лудаш да кушташ сайын тунемаш шке ӱмбакышт обязательствым нальыч.

Мыят мӧҥгӧ миймек олимпиадылан мом ямдылыме нерген ятыр шонен шинчышым. Варажым сай сӱрет-шамычым ямдылаш келшышым. Тунамак сӱретым ышташ тӱҥальым.

Сӱретым ышташ моткоч йӧратем. Олимпиадылан „М. Горький—1904 ийыште“ портретым ыштышым. Йолташем-шамыч тидым ужын, мыйым сӱретлаш мастар улат—манаш тӱҥальыч.

Мый изием годсекак ужар сывыным чийше чодрам, шийла йылгыжын йогышо эҥер вӱдым йӧратем. Тыгай сылне верыште канашат пешак сай. Садлан мый „Сылнын пеледше шошо“ лӱман картиным акварельный чия дене сӱретленам. Тидыже гын, шканемат пеш келшыш, тудо школыштына эн сай картинылан шотлалтеш.

Алексеева Розалия,
6-шо „Б“ класс, Морко средний школа.

Розалия Алексеева сӱретла.

САМЫРЫК ХУДОЖНИК

Арслан изиже годсекак сӱретым ышташ йӧратен. Могай сылне вер—чодра, эҥер, ер, але колхоз пасу шинчашыже пернен, эреак сӱретлаш тыршен. Но эн чотшо тудо вождь-шамычым да писатель, поэт, композитор-шамычым сӱретлаш йӧратен.

Измаилов Арсланын шонымашлан мучашат лийын огыл. Сӱретлаш тунемме шуко книгам, Репин да моло тале художник-шамыч нерген лудын. Сӱретлаш тунемашыже туныктышо-шамычат кугун полшеныт.

Кызыт самырык художник Измаилов йоча творчество олимпиадым сай сӱрет-шамычым ыштен вашлияш уло кумылжым пыштен. Теве писатель-академик М. Шолоховын портретшым сӱретлен. Тыгак В. М. Молотовын портретшым ыштен. Нине портрет-шамыч школьный олимпиадыште ончыл верым налыныт.

Измаилов Морко средний школын X-шо классыштыже сайын да отлично гына тунемеш.

Тимофеева Маргарита,
Морко средний школа.

Хорошавина Люся ден **Сергеева Катя** (пӧрʼеҥ вургем дене) танцоватлат.
Фото **Димитриевскийын.**

Глухо-немой-шамычын выступленийышт

Морко Соцкультура пӧртын залышкыже калык нигунамсе деч шуко погынен. Эн чотшо тунемше йоча-шамыч да шоҥго-шамыч погыненыт.

Изиш лиймек занавес эркын почылтеш. Сценыште Иванов гына кӱслежым сылнын пералтен шинча.

— Таче—6 май кечын Арын школышто тунемше глухонемой-шамыч выступатлат. Йоча творчество олимпиадылан ямдылалтмыштым ончыктат,—конферансье каласыш.

Кӱсле муро почеш сценыш 10 йоча лектын, „Звезда“ лӱман пирамидым ыштеныт. Чынже денак моткоч сай звезда лие.

Калык рӱжге совым кыра.

— Ай, кертыт...

— Мастар улыт,—йӱк шокта.

Теве I классыште тунемше пионер Титова Таня марла курншта. Кӱсле муро почеш йолжым пералтен гына лывыла койын куршта.

I „В“ класс гыч Лоскутова В., пионер Якимов Глеб, Семенова А. моткоч сылнын курншталтен пуышт.

Тиде кастене 19 тунемше глухонемой-шамыч выступатлышт. Шуко физкультурный выступленийым ыштышт. Тидым туныктышо-шамыч А. Голубкина ден Рудакова туныктеныт, руководитленыт.

Кузе вара глухо-немой йоча-шамыч музык почеш выступатлат?

Йоча-шамыч чыла ончыч ыштыме движенийыштым сайын шарнат. Тылеч посна нуно руководительын кид дене ончыктылмыжым эскерат да кӱслезын кидшым ончат.

Глухонемой-шамычым туныктымо школа республиканский олимпиадыште участвоватлаш тӱҥалеш. Тидлан тунемше-шамыч „Родинылан подарок“ лӱман сӱретлыме альбомым ямдылат.

Школышто чылаже 50 йоча тунемеш. Ончыч ик мутымат ойлен огыт керт ыле. Кызыт шукышт еҥ лӱмым ойлаш, моло мут-шамычым каласаш тунемыныт. Нунын первый ойлаш тунемме мутышт:

Сталин!

Йоча-шамычлан сай воспитаний пуалтеш. Ошибка деч посна возышат улыт, задачым ыштат, мастерскойлаште ургаш да столярный пашалан тунемыт.

В. Федоров.

Морко.

ПЕКТУБАЙЫШТЕ

11 да 12 майыште Пектубай районын центрыштыже чыла вереат йоча-шамычым ужаш лиеш ыле.

Да, чынжымак тиде йоча-шамычын пайремышт ыле. Тиде—районын чыла школлаже гычат пионер ден школьник-шамыч шке творчествыштым ончыкташ олимпиадыш толыныт. 11 майыште 12 шагатлан районный смотр тӱҥале. Первыяк 1—4 класслаште тунемше-шамыч выступатлаш тӱҥальыч. Теве сценышке Пектубай средний школын 3-шо классыште тунемше Полянин Александр лекте. Тудо „В лодке“ лӱман мурым мурыш. Варажым Мирзаева Аза колхозный мурым сайын муралтен пуыш. Икмыняр минут гыч тудо матрос семын чиен лектат, пеш сайын курштыш. Сценыште ик школа весым алмашта, эре у да у исполнитель-шамыч лектедат.

Чирки средний школын тӱҥалтыш класслаштыже тунемше-шамыч марла пеш сайын курштышт. Эн утларак сайын Королев Миклай курштыш. Тудлан чыланат чот совым кырышт. Кадам неполный средний школын драмкружокшо „Петрушка дома“ постановкым шындыш. Физкультурный кружокын членже-шамыч пирамида-шамычым ыштыл ончыктышт.

Сценышке Пектубай средний школа лекте.

10-шо классын хоржо ятыр муро-шамычым пеш сылнын мурышт. Но нуно тидын денак серлагеныт, районный олимпиадыште ончыкташ йӧрышӧ моло музыкальный але вес тӱрлӧ номер-шамычым ямдылен огытыл.

6-шо классыште тунемше Ухова Нина ден Чистополова Лидия лезгинкым сайын исполнятлышт. Нуно костюмымат шкеак ургеныт. Нунын куштымышт чылаланат: йоча-шамычланат, ончаш толшо родитель-шамычланат пеш чот келшыш. Оргкомитет нуным республиканский олимпиадыште участвоватлаш кандидатлан ойырен.

Теве Жданова Анук марла курншташ лекте. Кузе мастарын тудо курштыш! Садлан тудым республиканский олимпиадыш колташ ыштышт.

8-ше классын хоржо Сталин нерген, шкенан эл нерген муро-шамычым мурыш, белорусс калыкла курштышт.

9-ше „Б“ классын коллектившым калык чот сово кырымаш дене вашлие. Тиде Пектубай районышто чапланыше класс. Тиде классыште тунемше-шамыч ик гана велэ огыл шемер-шамычлан, тунемше-шамычлан чапле концертым ончыктеныт. Олимпиадыште нуно эн сайын выступатлышт. Нуно организованный, дружный, ик еҥ гае улыт. Нуным первый премий дене пӧлеклышт.

Самырык фотограф, моделист, художник-шамыч шке пашаштым ончыктышт. Нунын коклаште Подоплелов Миклайын сӱретше-шамыч пеш сай улыт. Миклай Осипенкон, Серовын, Чапаевын, Котовскийын, Суворовын, Кутузовын моло-шамычын портретыштым пеш чаплын ыштен моштен. Южышт ойлат: „Вет тидыже шке ыштыме огыл,—печатлыме гай улыт“. Уке, тиде сӱрет-шамычым тудо шке кидше денак ыштен. Тидлан шукыжо ӧрыныт. Коля школланат ятыр сӱрет-шамычым ыштыл пуэн.

Блинов Евгенийын „Кол кучымаште“, „Эрдене чодра тӱрыштӧ“ сӱретше-шамыч шке уш гыч шонен ыштыме улыт. Нунымат республиканский олимпиадыште участвоватлаш ойырымо.

Олимпиада йоча-шамычым сай коллектив-шамыч деч опытым налаш туныктыш.

Йыван Федотов.

Пектубай села.

Полянин Александр ден Мирзаева Аза. (Пектубай средний школа).

Фото Я. Полянинын.

Ухова Нина ден Чистякова Лидия лезгинкым курштат. (Пектубай средний школа).
Фото Полянинын.

Ме первый верым налынна

12 май—мыланна пайрем ыле. Тиде кечын мемнан классын художественный самодеятельность коллективше районный олимпиадыште выступатлыш.

Тыште выступатлашлан ме апрель тылзыштак ямдылалташ тӱҥалынна: классовод Матрена Максимовна Ефремован вуйлатымыже почеш сайрак муро, танец-шамычым, моло тӱрлӧ номерым ойыркалаш тӱҥална.

Районный смотрышто мемнан 24 еҥан хорна выступатлыш. Тиде хорым Панкратова Нюра вуйлатыш. Ме ятыр сылне муро-шамычым: „Песня о детях нашей родины“, „Калинка“, „Будьте здоровы“, „Во саду ли вогороде“ да моло муро-шамычым мурышна. „Пойду ль я, выйду ль я“ муро почеш курштымашна чылаланат пеш келшыш. А Головенкина Галя ден Кропотова Тася „Эй, веселей, вы, запевайте, соколы!“, „Слава“ дуэт-шамычым исполнитлышт, нунак украинла курштышт. Мемнан классыштак тунемше Кошкина „Сербиянкым“ пеш сайын курштен пуыш.

Тыге мемнан классын хоржо районный олимпиадыште первый верым нале.

Пектубай средний школын 9-ше „Б“ классыште тунемше-шамыч: **Загайнова Тамара, Кропотова Валя, Головенкина Галя, Домрачева Валя,** молат.

Йошкар-Оласе йоча творчествым ончымо олимпиадыште. 6-шо номеран школышто тунемше-шамыч украинский танецым исполнятлат.
Фото М. Чуршуковын.

ЙОЧА ТАЛАНТЫН ПЕЛЕДМЫЖЕ

18 май. 6 шагат жап. Поволжский лесотехнический институтын актовый залже калык дене тич темын. Таче тыште оласе йоча творчествым ончымаш олимпиадын заключительный концертше лиеш. Концертыште республиканский олимпиадыш кандидатлан ойырымо ученик-шамыч выступатлат.

Сцена почылто. Первыяк 6-шо номеран школын 5-ше „А“ классыштыже тунемше Домрачева Нина йоча олимпиадылан пӧлеклен возымо шкенжын стихшым лудо.

Тиддеч вара 4-ше номеран школа гыч Стрельниковын вуйлатыме хоржо „Дуня тонкопряха“, „На поле березенька стояла“, „Рабочий май“ муро-шамычым пеш чаплын мурен пуыш. Сценыш йошкар галстукан йоча лектын шогале. Тиде Одинцов Толя. Тудо 1-ше номеран школышто тунемеш. Толя стихым пеш сылнын лудо. Тудым кум изи ӱдыр-шамыч вашталтат. Тиде Йошкар-Ола Пионер пӧрт пеленсе балетный кружокын членже-шамыч Сорокина Тома, Смирнова Леля да Ефимова Тоня улыт. Нуно „Три поросенка“ танецым сайын курштышт. Нунымат ончышо-шамыч шокшын ужатат.

Тыге ик номерым вес номер вашталта. Теве вес ныл ӱдыр-шамыч чӱчкалтен-чӱчкалтен эртат. Ужар олык покшелне умыр мардеж дене лӱҥгалтше чевер пеледышла веле койыт. Тидын дене концертын первый ужашыже пыта.

Концертын кокымшо ужашыштыже ончыч 1-ше номеран школын шумовой оркестрже „Полюшка поле“, „Калинка“, „Катюша“, да „Молодежная“ муро семым сайын шоктышт. Варажым сценыш Пионер пӧрт гыч Пекшыбаева Муза, Самарина Нина ритмический танец-шамычым пеш сайын курштышт. Нуно кажне тошкалтыштым, кажне тарванылмыштым икгай ыштат.

Пытартышлан Йошкар-Ола Пионер пӧртысӧ балетный кружокын членже-шамыч Пекшыбаева Муза, Самарина Мина, Санников, Бушуева, Марактанова марийский танецым пеш сылнын курштышт.

Ан. Бик.

ОЛИМПИАДА САЙЫН ЭРТЫШ

12—13 майыште Йошкар-Ола районный клубеш Йошкар-Ола районысо йоча-шамычын творчествыштым ончымаш эртыш. Олимпиадыште 250 тунемше-шамыч выступатленыт.

Первыяк сценышке Больше-Акашевский НСШ-те тунемше-шамыч Ваня Ледневын гармоньым шоктымыжо почеш „Яблочко“ танецым сайын курштен пуышт. Тудын почеш мурызо, музыкант, танцор, физкультурник-шамыч шке мастарлыкыштым ончыктеныт.

Азановский НСШ-ын 2-шо классыштыже тунемше Зина Богомолова „Бабочка“ танецым сайын танцоватлыш. Тиде школа гычак 6-шо классыште тунемше Нина Лебедева „лезгинка“ танецым да „Раскинулас море широко“ мурым гармонь почеш (гармоньым шкеак шокта) пеш сай мурен пуыш. Нуным чылаштымат республиканский олимпиадыш колташ ыштыме.

12 — 13 майыште Йошкар-Ола районышто йоча-шамычын творчествыштым ончымаш эртен. **Снимкыште:** VI шо классыште тунемше (Азановский НСШ) Лебедева Нина „Раскинулась море широко“ мурым гармонь дене шокта да шкеак мура.
Фото М. Чуршуковын.

ИСПЫТАНИЙ КЕЧЫН

Яндарештын вошт каваже
Эр годсекак оярен.
У вургемжым шошо садше
Йытыран чиен шынден.

Школ воктенсе куэрлаже
Лийын сылне ой, могай.
Кечат мучко уншерлаже
Рӱзалт порсын йолва гай.

Пеш моторын шӱргым мушкын
Май йӱр дене шаршудат.
Тӱзланен йыр сылнын кушкын
Сывын гай коеш ужат.

Садыш лектыч йоча-шамыч,
Испытанийым кучен.
— Тый могай отметкым на-
льыч?
Ваш-ваш йодыт йывыртен.

Эчанат чолган тӱҥале:
— Мый „отличным" налынам!
Изи Винтыр шыргыжале:
Почетный грамотан лиям!

Чылан ойлышт куаналын
Сай отметка верч тыршаш.
Балалайным Эчу налын
Шергылтарыш пеш тораш.

Яндарештын вошт каваже
Эр годсекак оярен.
У вургемжым шошо садше
Йытыран чиен шынден.

Антонов Ивук.
1940 ий май, Йошкар-Ола.

Кӱчык увер-шамыч

◆Великий русский композитор Петр Ильич Чайковскийын шочмыжлан 100 ий теммым палемдашлан, Йошкар-Оласе детский музыкальный школлан П. И. Чайковскийын лӱмжым присвоитлаш Марийский АССР Верховный Совет Президиум Указым луктын.

◆ВЛКСМ Марийский обком СССР-ын эн сай пионерский лагерьже—Артекыш каяшлан 8 путевкым налын. Тиде лагерьыш республикын эн сай пионерже ден школьникше - шамыч колталтыт.

Йоча-шамыч яра жапым веселан эртарат. (Йошкар-Ола).
Фото М. Чуршуковын.

Карандашын историйже

Тений, февраль тылзыште карандашын лекмыжлан 375 ий темын. XI курымышто карандаш олмеш свинцовый падраш-шамыч дене возеныт. Эн ончыч графит гыч карандашым ыштыме нерген 1565 ийыште пален налме. Ончыч карандашым пӱтынек графит кусок дене ыштат улмаш.

Кызытсе карандашым, 1795 ий Парижыште Контэн шонен лукмо способшо дене богемский ден сибирский тӱрлӧ сорт графит гыч ыштат. Тушкак 30 гыч 50 процент марте шуным ешарат.

Нюренберг ола (Германия)—карандашым ыштен лукмашын центрже. Тыште 1761 ийыште ыштыме. А. Феберын карандашым ыштен лукмо фабрикше уло. Тиде фабрика ожно идалыклан 250 миллион карандашым ыштен луктеш улмаш.

Советский Союзышто карандашым Москва ден Ленинград олалаште ыштен луктыт.

Карандашын сайлыкше да пеҥгыдылыкше графитын качествыже да калитлыме жап деч зависитла.

Шун ден гипсым иктыш варымек, але талькым тӱрлӧ чия дене варымек, тӱрлӧ чиян карандаш шамычым ыштен луктын лиеш. Тыгай карандашым ыштыме годым спиртым, шыштым, коям кучылтыт.

Графит—тыглай шӱй. Но тудо млэндыште пеш шуко киймe дене тыгай лийын.

Мемнан элыште графит лукмо пеш поян верлан Восточный Сибирьыште улшо Саянский курык шотлалтеш. Тудо курыкын вуйыштыжо чистый графит шуко уло. Октябрьский революций деч ончыч тиде верыште лукмо графитын шуко ужашыжым вес эллашке колтеныт.

Графит кийме вер Западный Сибирьыште, Кавказыште уло. Тиддеч посна графитым США-те, Японийыште, Францийыште, Италийыште, Германийыште да моло эллаштат луктыт.

С. ШПИЦЕР.
„Ленинские искры" газета гыч.

ТЫЙ ШИНЧЕТ МО?

Йӱлыдымӧ кагаз

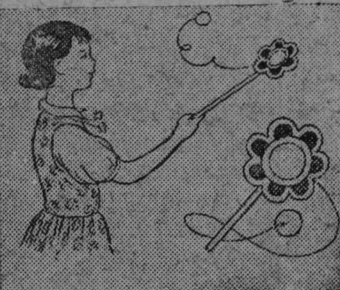
Кеч могай йӱлышӧ материалым—пуым, кагазым, порсын тканым, олым шляпа-шамычым да тулеч молымат—итальянский химикын изобретатлыме жидкостьшо дене йӱлыдымым ышташ лиеш. Тиде жидкость составын тӱсыжӧ, тамже, ӱпшыжӧ уке. Изобретательын секретшым раш палыме огыл. Икте гына пале — тиде ала могай гынат минеральный раствор.

Тиде состав дене обработатлыме материалыш тулым лишемдыме годым газым выделятла да тул ден материал коклаште аралалтше слой лиеш. Тыгай материал тулеш йӱлыдымӧ свойствыжым кандаш, лу ий марте арала.

Шке ыште

Бильбокс

Пеш вычкыж оҥа гыч сӱретыште ончыктымо семын пеледышым пӱчкаш кӱлеш. Пеледыш покшелне вич сантиметр лопкытан рож лийже. Тиде пеледышым тояшке пудалаш кӱлеш. Пеледыш тӱрышкыжӧ пеледыш рож деч изиш изирак шарикым вычкыж кандра дене пыжыктыза. Шарикым пу дене ышташ

лиеш. Шовыч ластык дене ыштыме шарикын кӧргышкыжӧ иктаж могай нелым пышташ кӱлеш.

Тиде модышын секретше тыгай: шарикым пеледышын рожышкыжо пуртыман.

Туштан сӱрет

Лудо игешамыч аваштым йомдареныт. Кычалаш полшыза, куш, то авашт?

Данилов Алексей
колтен.

Мамасево ял,
Волжский район.

Спортивный кеҥеж

Испытаний пытымек, кумло вич миллион советский школьник-шамыч кугун вучымо кеҥеж каникулым вашлийыт. Стадион ден спортплощадка-шамыч йоча-шамыч дене темыт. Нуно ер, пӱя,теҥыз деке куржталаш тӱҥалыт.

Самырык физкультурник-шамычлан кеҥеж каникул годым сайын канаман, вийым погыман да БГТО але ГТО-лан кеҥеж вид дене нормым сдатлыман. Тиде кужтылгак огыл. Нормым отлично сдатлашлан шукыжлан чот тренироватлаш логалеш.

Тений кеҥежым школьник-шамычлан ола ден яллаште шуко тӱрлӧ спортивный соревнований - шамыч организоватлалтыт.

Эн интересно да кугу соревнований шамыч Горькийыште да Москваште эрталтыт. Июльышто Горький олаште эн сай самырык пловец ден легкоатлет-шамыч вашлийыт. А августышто Москваште Всесоюзный школьный спартакиада лийшаш. Тушто гимнастика, плаваний, легкий атлетика, спортивный модыш дене соревнований эртаралтеш.

Московский школьник-шамычлан спортивный календарьым ыштыме.

Июнь тӱҥалтыште тунем-

ме ий пытыме лӱмеш юный пионер - шамычын стадион лаштыште физкультурный пайрем-шамыч лийыт. Тушто школьный команда-шамыч легкий атлетика, гимнастика да модыш дене районышто ончыл верым налшаш верч соревноватлаш тӱҥалыт. Тиде тылзыштак спортын эн сай мастерже-шамыч йоча-шамыч дек унала толыт да шкеныштын мастарлыкыштым ончыктат, спортивный техника нерген да кузе тренироватлалташ кӱлмӧ нерген беседым эртараш тӱҥалыт. Июльышто школьник-шамычын оласе спартакиадышт лиеш. Тушто легкий атлетика, велосипед, фектований, плаваний дене соревноватлаш тӱҥалыт. Московский школьник-шамыч Ворошилов лӱмеш легкоатлетический кроссышто участвоватлышаш улыт. Москва олаште детский первый верым налшаш верч легкий атлетика, велосипед, фектований, футбол, баскетбол, волейбол дене соревнований эртаралтеш.

Сентябрьыште лагерь-шамыч коклаште спартакиада-шамыч эртаралтыт.

Май тылзыште 1500 школьник-шамыч Всесоюзный физкультурник кече (18 июльышто лиеш) йошкар площадьыште эрталтшаш парадлан ямдылалташ тӱҥалыт. Программе почеш гимнастика, курштымаш, модмаш лийшаш.

Советский йоча-шамычлан спортивный кеҥеж шуко кугу куанымашым да

пайдам конда. Кеҥеж каникул жапыште могырым калитлаш, тазалыкым пеҥгыдемдаш кӱлеш.

Платон Ипполитов.
Спортын заслуженный мастерже, орденоносец.

Головоломка

Тиде квадратыште буква-шамычым вашталтылын шындылза. Горизонтальыштат, вертикальыштат тыгай мут-шамыч лектышт: 1-ше линийыште—хищный жи-

Т	Р	А	А
Г	И	Р	И
Р	К	Г	М
И	М	А	Р

вотный, 2-шо линийыште —колын нӧртмыжӧ, 3 шо линийыште — театырыште кучылтмо чия, 4 ше линийыште—окналаште лиеш.

Бакланов И.
Йошкар-Ола район.
Шеклянур ял.

Задача-шутка

Ик охотник янлыкым поктен. Янлык югыш кудалын, а охотник—северьыш каен. Охотникын янлыкым лӱймыжӧ годым пуля ончыч северыш, а варажым югыш каен. Тыгай охота кушто лийын кертеш?

Отв. редактор— **П. А. КЛЮКИН.**

Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже. Уполн. Марглавлита № А—469.